

APROXIMACIÓ A L'EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ D'ALCOVER 1950 - 1970

1.- ESTUDI HUMÀ, ACTIVITATS ECONÒMIQUES

Sector primari: ~

El cens agrícola de 1972 revela les següents realitats en relació a Alcover: 2.090 Ha. conreades de les 4.623 del total del terme. Aquestes Ha. conreades es reparteixen segons el quadre que segueix:

	Cultiu	Ha.
Terres de rec 1.000 Ha.	Avellaners	800
	arbres fruiters	200
Terres de secà 1.090 Ha.	garrofers	350
	olivers	350
	ametllers	200
	avellaners	150
	vinya	40

Les hortalisses ocupen unes 200 Ha., però són plantades, normalment, entre rengles d'avellaners; hem de fer constar, aquí, el retrocés de la vinya. Aquest ja fa temps que es produeix. Els arbres fruiters i avellaners ocupen el seu lloc. Sovint les terres de secà que d'antuvi eren ocupades per la vinya, abans de fer el canvi de cultiu són convertides en horts —perforació de pous.

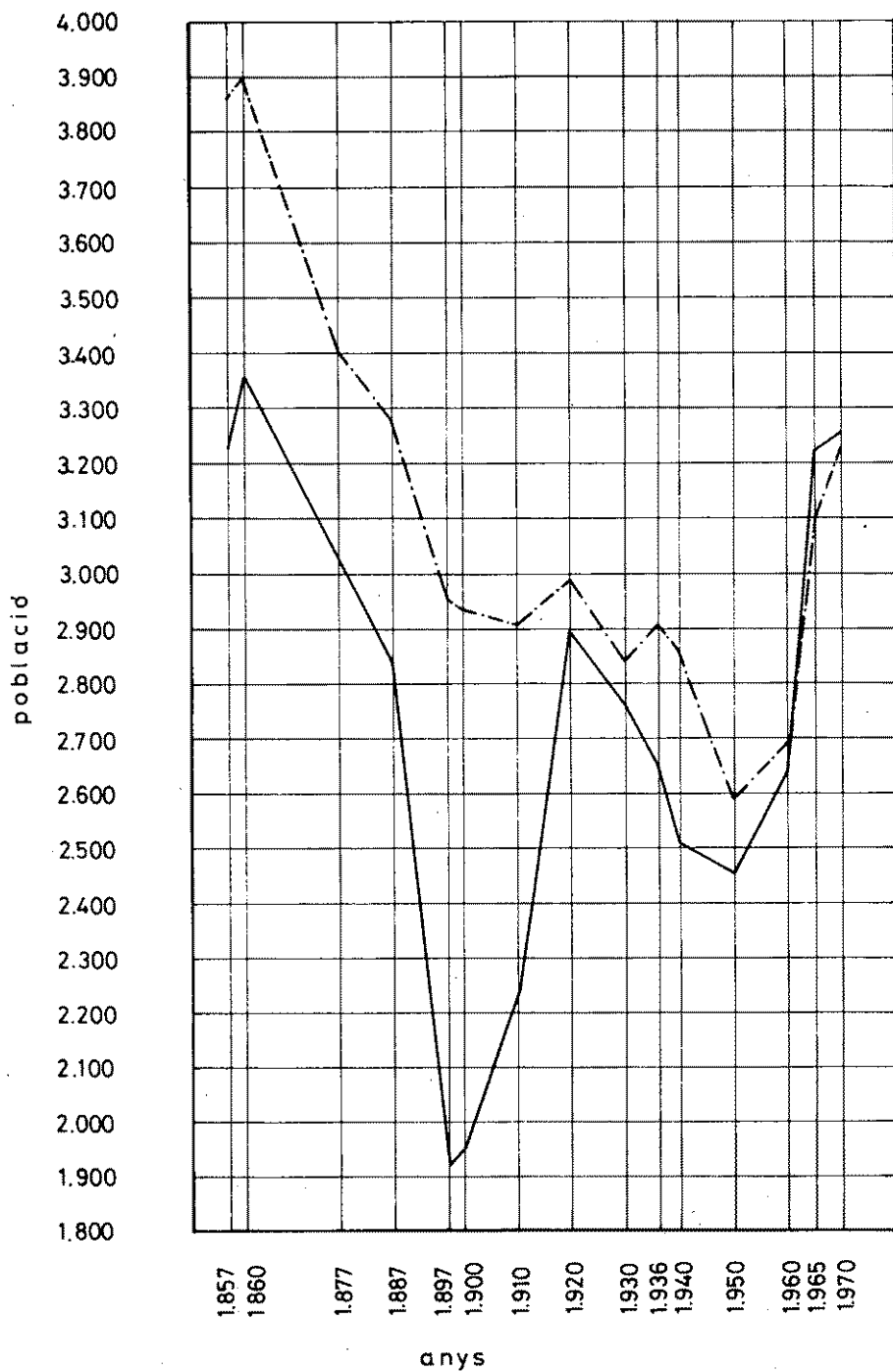
Edat dels empresaris

anys	fins a 34	fins a 54	fins a 64	de 65 en amunt
nombre d'empresaris	24	188	108	111

Les xifres parlen per elles soles, la població activa del sector primari es va envellint. El jovent fuig. Davant la possibilitat de poder triar entre continuar la tradició pairal i passar al sector II o al dels serveis s'escull aquesta última opció. Com tots sabem, el fet que la població activa del sector primari disminueixi, en si, no és greu; ara bé, quan aquesta gent que marxa és jove sí que n'és de greu, car amb ella marxa l'esperit d'iniciativa i la potència física.

GRAFIC I

Alcover —————
La Selva del Camp - - - - -

IMMIGRACIO. GENT DE LA MUNTANYA. 1950 i 1970

1950 144 immigrants

Mont-ral	66	45 %
Albiol	55	38 %
altres	23	17 %

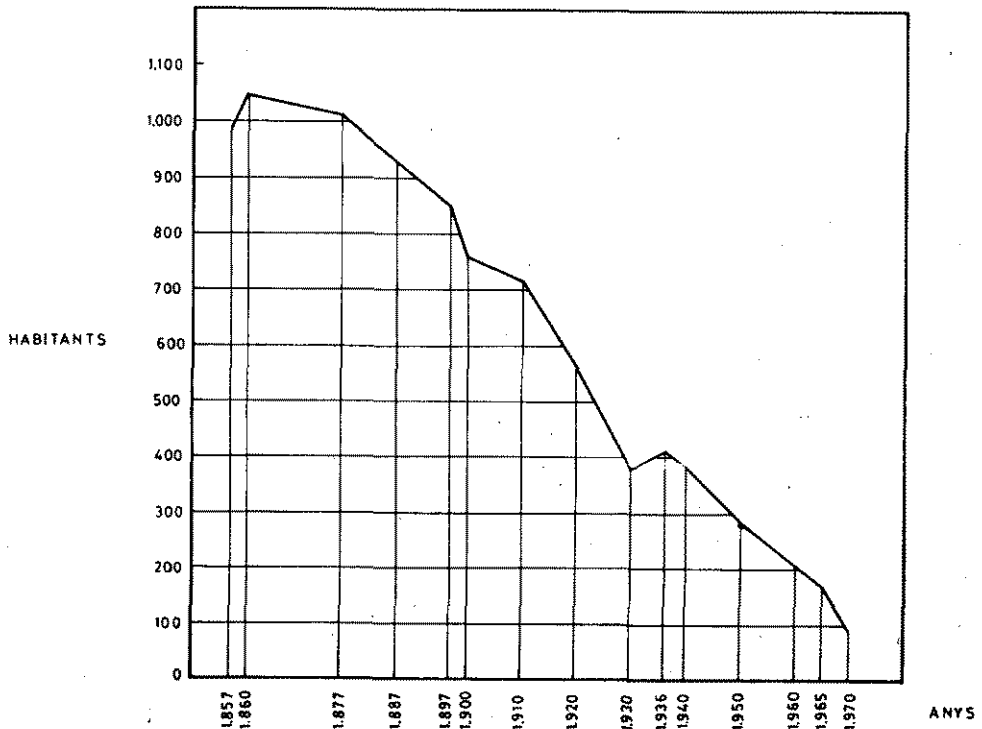
Activitats econòmiques	Sector I	54	81,8 %
	Sector II	7	10,6 %
	Sector III	5	7,6 %
	<hr/>		66

1970 118 immigrants

Mont-ral	58	49 %
Albiol	38	32 %
altres	22	19 %

Activitats econòmiques	Sector I	28	55 %
	Sector II	12	23 %
	Sector III	11	22 %
	<hr/>		51

Evolució de la població de Mont-ral.

Al terme d'Alcover hi ha 1.305 parcel·les:

183	parcel·les	de	0,5 Ha.
414	parcel·les	de	0,5 a 1 Ha.
544	parcel·les	de	1 Ha. a 5 Ha.
114	parcel·les	de	5 Ha. en amunt

Una agricultura racionalitzada no es pot permetre el luxe de tenir la terra tant estrosdejada. Cada parcel·la, normalment, no correspon a un empresari. Això vol dir que cada empresari té vàries parcel·les: un altre problema, car si tota la terra d'un pagès fos al mateix lloc, els aventatges foren molts:

- estalvi de temps (ja que no caldria traslladar-se d'un lloc a l'altre)
 - guany de terra cultivable en desaparèixer les vores
 - en fer una millora en un tros hi guanyaria tota l'empresa (per exemple, pous).
- Hes. de cada empresa (Empresa: conjunt de terra d'un explotador).

Ha.	0,1-0,5	1	2	3	4	5	10	20	30	50	70	100	150	200	300
n.º emp.		42	63	57	49	42	82	39	12	11	8	6	2	2	1

(les empreses de 100, 150, 200 i 300 tenen gran part de bosc).

Les febles economies rurals paguen els estudis dels fills dels pagesos; aquesta inversió normalment no torna a la terra; es pot parlar, doncs, de fugida de capitals. Darrerament, gent que no viu de l'agricultura està comprant terra tot cercant explotacions mitjanes. Això comporta la creació d'un inicial, diguem-ne, proletariat agrícola; aquest, generalment, és un petit propietari que alterna l'anar a jornal amb el conreu de les seves pròpies terres. Aquest petit propietari-jornaler ha sorgit gràcies a la mecanització. Referent a aquest fet hem de remarcar que el pagès és un gran consumidor de productes industrials (maquinària, adobs, productes químics = herbicides, sulfats, productes contra plagues...), productes que augmenten el preu de temporada per altra, mentre els preus dels productes agrícoles queden estancats; baixen.

Sector secundari:

El fet industrial a Alcover no té tanta tradició com l'agricultura; a més no posseeixo tanta informació. En l'estudi de les activitats econòmiques que tractaré dins el proper punt ja abocaré tot el que he pogut extreure de les xifres.

Les indústries assentades dins el poble en el terme municipal són:

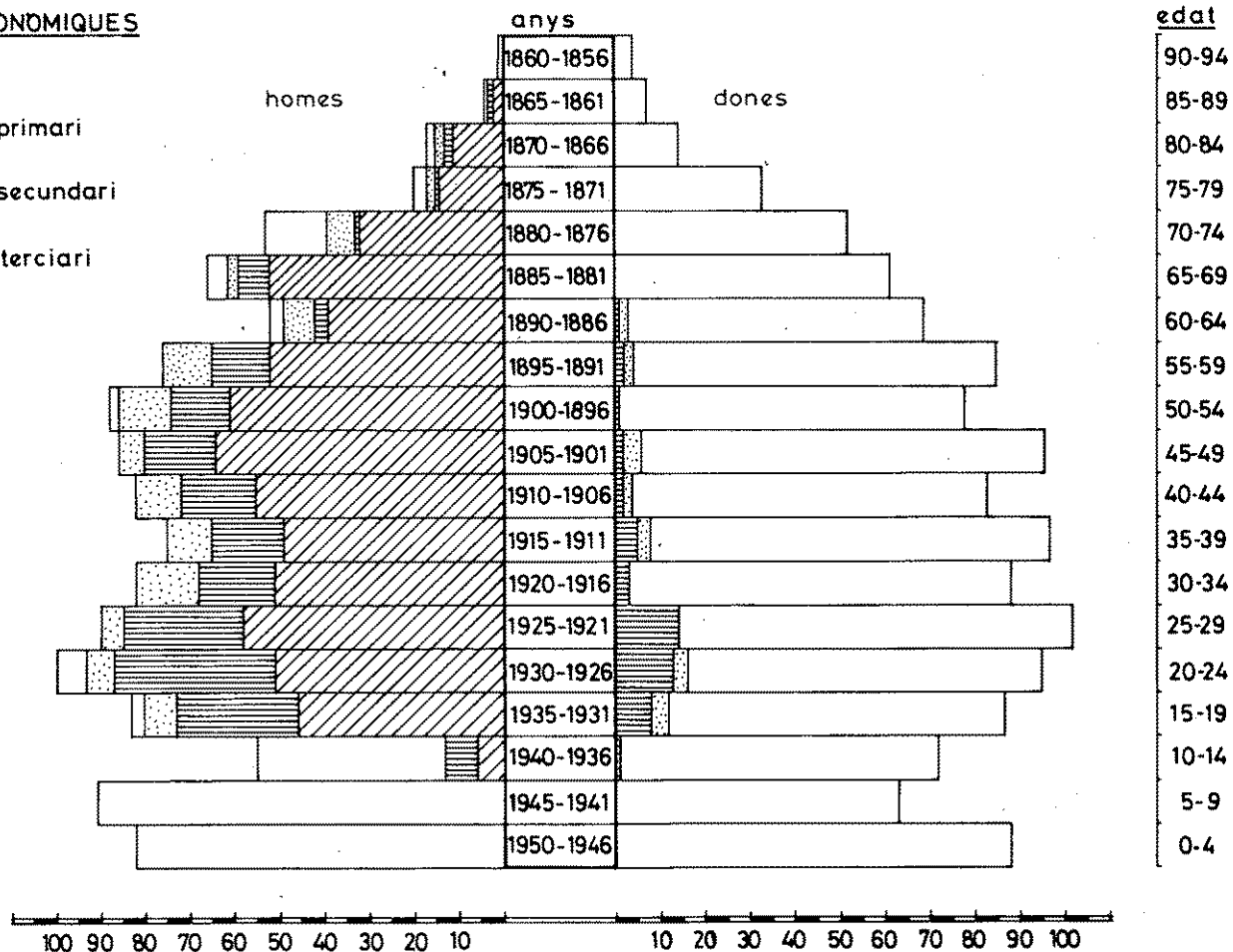
- Una fàbrica de farina de peix: "PISCIS".
- una fàbrica de pinsos compostos de la Cooperativa.
- dues de teixits, una d'elles en règim de Cooperativa.
- una serradora.
- una de productes químics: "Marchón Española S.A."

PIRAMIDE DE POBLACIO. ANY 1950

GRAFIC III

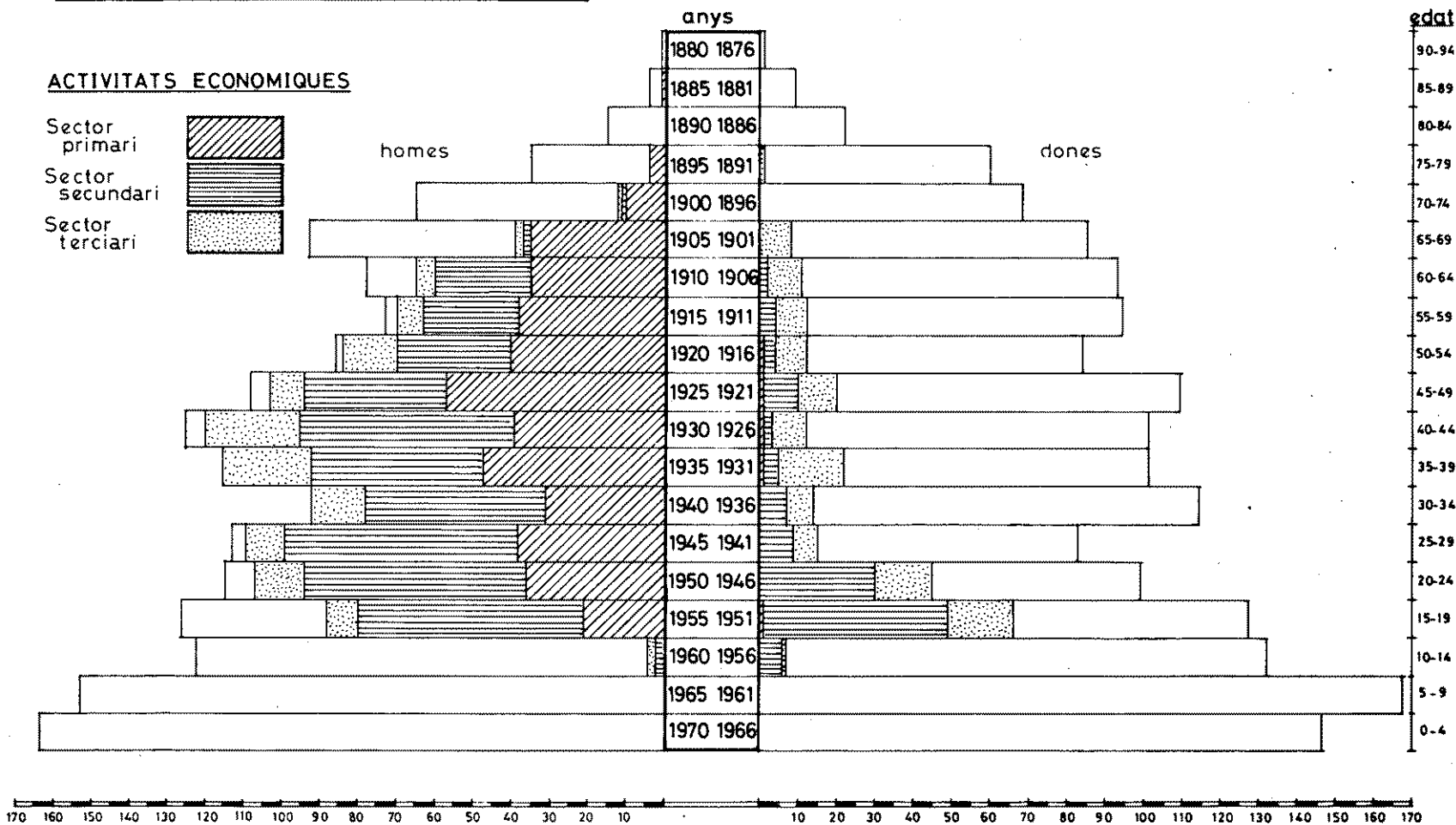
ACTIVITATS ECONOMIQUES

- Sector primari
- Sector secundari
- Sector terciari

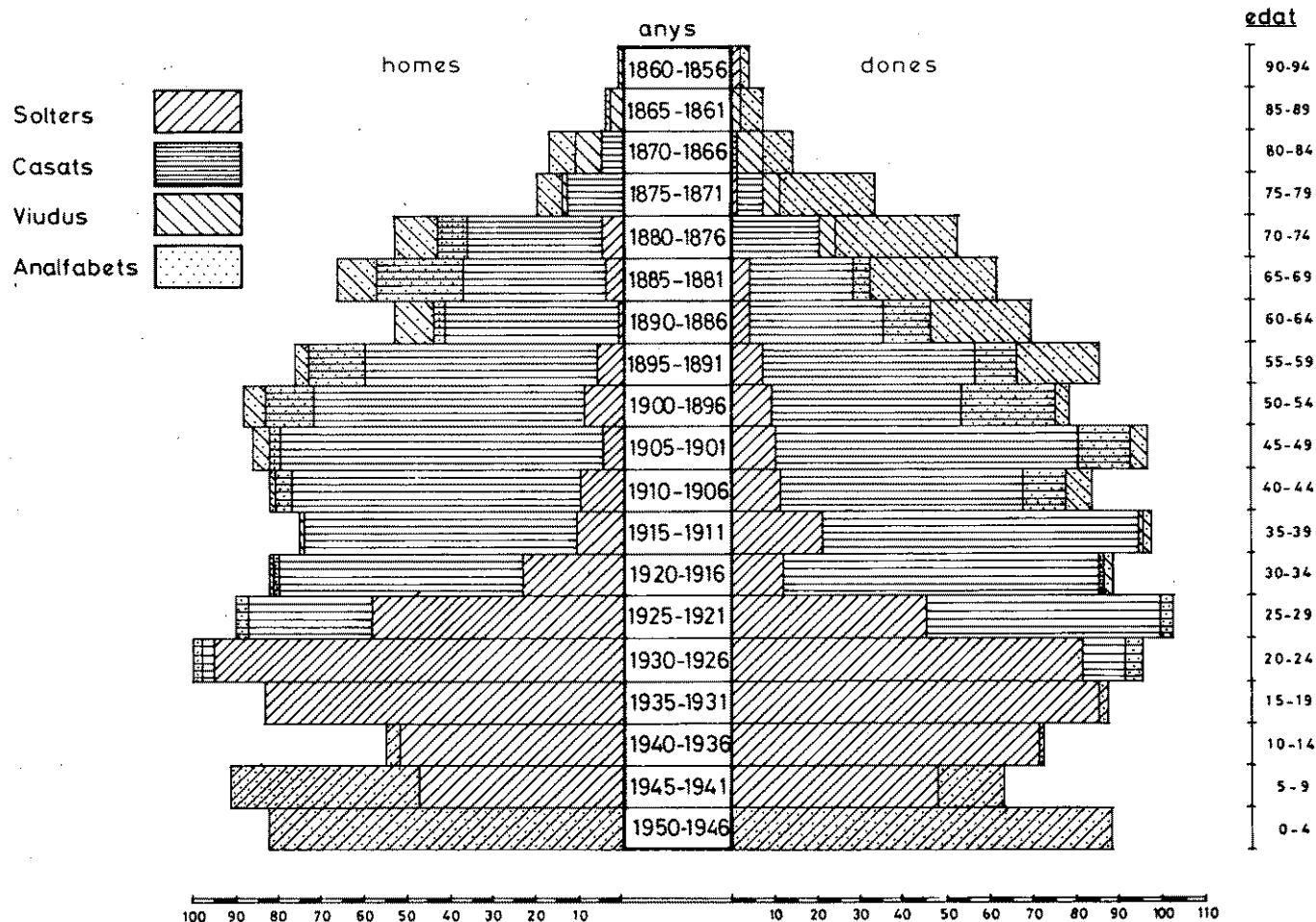
PIRAMIDE DE POBLACIO'. ANY 1970

GRAFIC IV

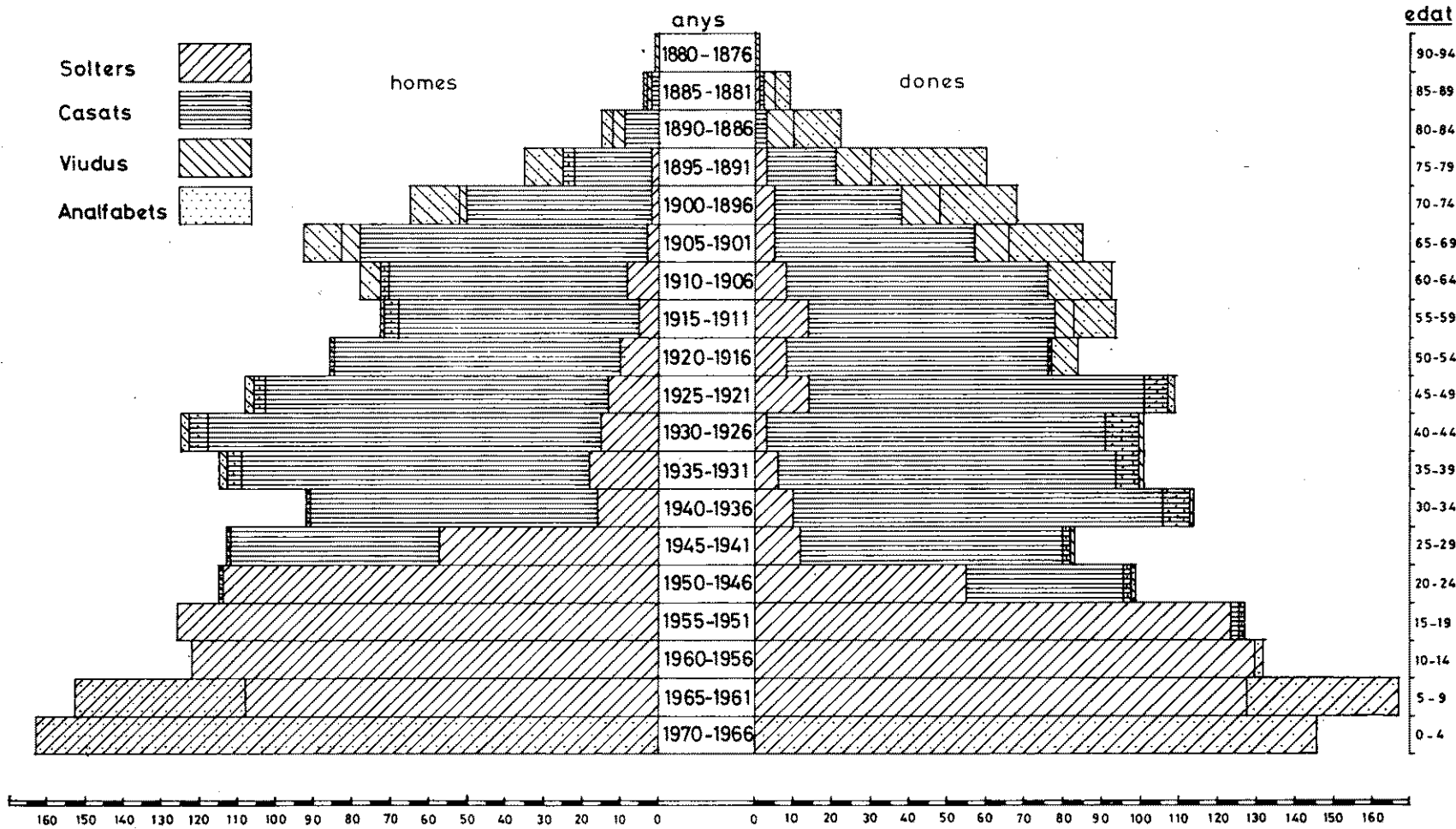
PIRAMIDE DE POBLACIÓ. ANY 1950

GRAFIC V

PIRAMIDE DE POBLACIÓ. ANY 1970

GRAFIC VI

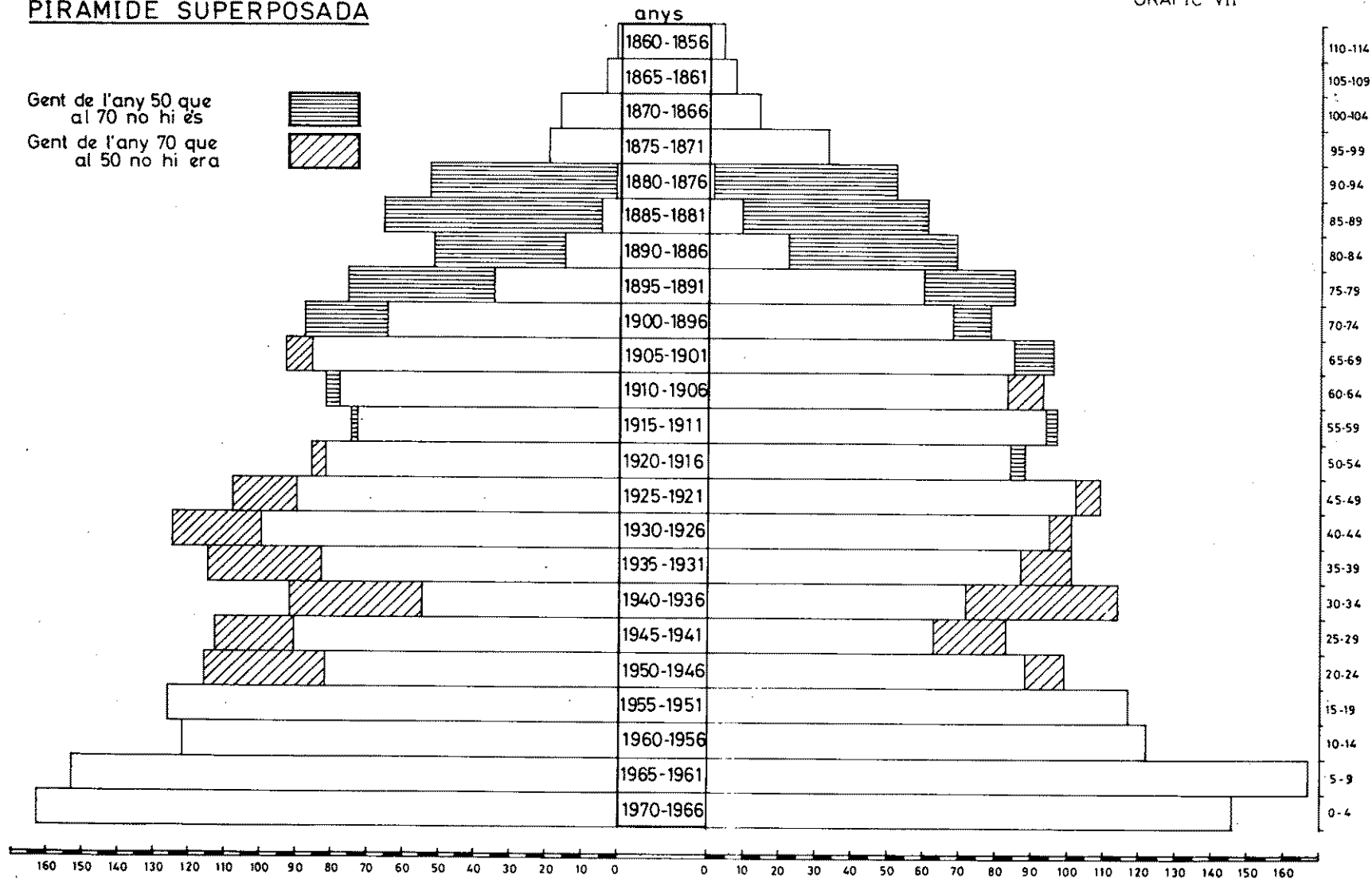
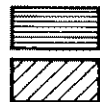

PIRAMIDE SUPERPOSADA

GRAFIC VII

Gent de l'any 50 que
al 70 no hi és

Gent de l'any 70 que
al 50 no hi era

- "La papelera catalana"
- una de capsas de cartró.
- fàbrica de goma.
- "Oliverera Mediterrànea" refinaria d'olis.
- una fundició. (1)
- fàbrica de camises.

A més a més, les empreses dedicades a la construcció i a l'explotació de productes minerals no metàl·lics.

Sector terciari:

Aquests sector és molt difús. Segons la "HISTÒRIA D'ALCOVER" (escrita per Francesc Jové i Andreu Barbarà i col·laboradors, impresa a Alcover l'any 1973) s'hi compten 77 botigues, 15 establiments de cafè-bar-restaurant-fondes i 6 entitats bancàries. En la rama de transports i vehicles hi havien 27 camions, 240 automòbils de turisme, 32 furgonetes, 154 motos, 60 tractors amb remolc i sense, 113 carros i 100 motocultors. Al proper apartat especificarem amb xifres la població activa que treballa en aquest sector.

2.- ESTUDI DE LA POBLACIÓ

2.1. Evolució de la població d'Alcover, 1857-1970.

("El movimiento demográfico de Cataluña durante los últimos cien años. Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona. III época nº 680, vol. 33 nº 16. Barcelona, mayo 1961, i "Avance sobre el movimiento y la distribución comarcal de la población de Cataluña entre 1900 y 1970. Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona, Tercera época, nº 761, vol. 41, nº 11, Barcelona, enero 1973." per Josep Iglésies i Fort.)

En el gràfic 1 veiem l'evolució de la població d'Alcover comparada amb la de La Selva del Camp; el motiu d'aquesta comparació —motiu trivial, si es vol— és el fet que la gent d'aquests dos pobles, per la seva proximitat, sovint es discuteixen sobre quin dels dos és més gran; el gràfic no enganya i veiem que darrerament Alcover supera lleugerament La Selva.

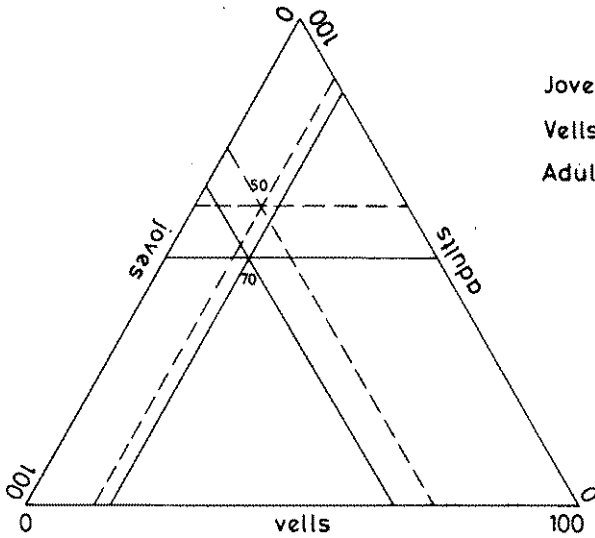
En l'evolució d'Alcover cal remarcar tres punts claus: 1897, 1950 i 1965. Els dos primers marquen punts de davallada i el tercer d'augment.

Aquí amplifico les dades donades per Iglésies, tretes de la Història d'Alcover:

anys	1359	1424	1457	1564	1718	1787
habitants	1280	865	865	750	995	2822

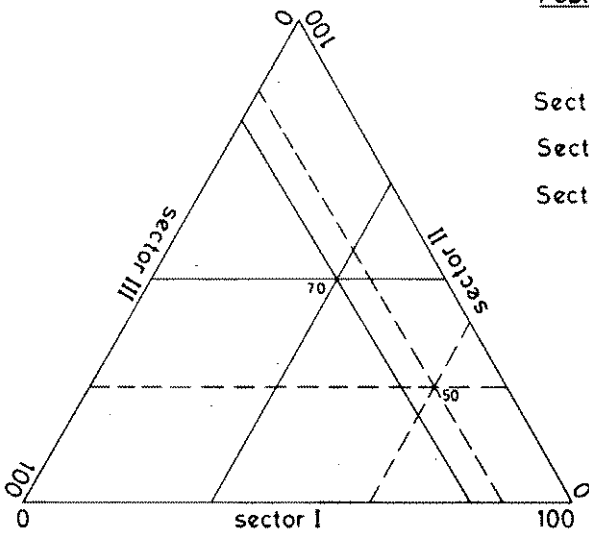
(1) Aquesta ja ha deixat de funcionar; així mateix, en aquest apartat hi ha, actualment, diverses importants modificacions.

GRAFIC VIII

Edat de la població

	<u>1950</u>	<u>1970</u>
Joves	26,3 %	34,4 %
Vells	12 %	15,4 %
Adults	<u>61,7 %</u>	<u>50,2 %</u>
	100 %	100 %

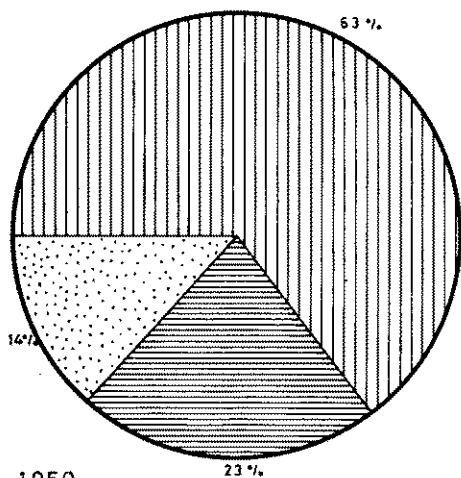

Població activa

	<u>1950</u>	<u>1970</u>
Sector I	63 %	34 %
Sector II	23 %	46 %
Sector III	<u>14 %</u>	<u>20 %</u>
	100 %	100 %

POBLACIO' ACTIVA . 1950-1970

GRÀFIC IX

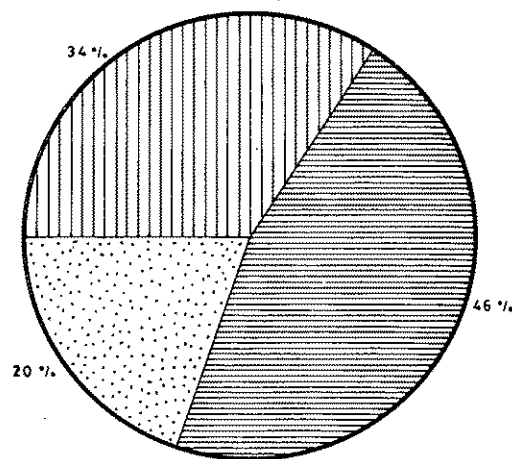

1950

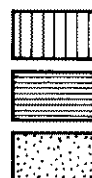

Sector I 63 %
Sector II 23 %
Sector III 14 %

Població TOTAL 2.507
Població activa 1.028
% pobl. activa 40 %

1970

Sector I 34 %
Sector II 46 %
Sector III 20 %

Població TOTAL 3.359
Població activa 1.228
% pobl. activa 36,5 %

La trajectòria que segueix Alcover és vàlida també per a la Selva amb l'excepció de l'any 1897 en el qual la vila veïna no coneix la gran davallada. Podem dir, doncs, que un fet local provocà aquest daltabaix. No sé si la cita que dono a continuació pot explicar aquest fet: "L'any 1897, a la vora del riu Glorieta hi havia 10 fàbriques de paper, totes elles mogudes pel seu corrent. A conseqüència, però, de la crisi d'aquella indústria, la majoria estaven parades." (*El paper a les terres catalanes. Contribució a la seva història*. Madurell Marimon, Josep Mª Fundació Salvador Vives i Casajoana, Barcelona 1972. Volum I).

L'explotació del període 1887-1897, de gran emigració, va en relació amb els grans canvis demogràfics a tot l'estat espanyol: emigració vers les grans capitals. Barcelona va absorbent la població desenfeïnada de Catalunya. També en aquests anys s'incrementà l'emigració cap als nous pobles sudamericans. A això s'ha d'afegir la crisi de la indústria paperera abans esmentada i la plaga de la fil·loxera. L'augment de població que arrenca de 1900 fins a l'any 20 està potenciada per la neutralitat espanyola durant la primera guerra mundial que suposà pels productors espanyols, tant pagesos com industrials, que fossin els proveïdors dels bel·ligerants europeus.

La davallada que s'inicia l'any 30 fins al 50 és deguda a la guerra i a les seves conseqüències (i a la crisi econòmica iniciada l'any 1929). A partir de l'any 50 fins al 70 l'augment de població és considerable degut a la immigració més que no pas a l'augment vegetatiu. Catalunya esdevé la terra promesa dels desarrelats.

La part inferior del gràfic II ens mostra l'evolució (!) d'un poble de muntanya: Mont-ral. Una davallada contínua. Els seus habitants van alimentant les poblacions de la plana.

2.2. Població de l'any 1950 i 1970.

La població de l'any 1950, concretitzada al gràfic III presenta una piràmide marcada per una població madura amb un bon nombre de joves, amb la base més petita que no pas el cos de la mateixa. Per als països joves l'explicació d'això estaria en la mortalitat infantil. Per a Alcover, però, l'explicació ens la dóna el període republicà (crisi econòmica mundial del 29), la guerra civil (els homes se'n van al front: menys matrimonis, menys naixements, a més dels que hi deixen la pell) i la post-guerra (penúria econòmica i exili polític).

El gràfic IV, any 1970, dóna una piràmide del mateix tipus, però sense recensió a la base. Un augment vegetatiu normal recolzat, sobretot, per la immigració determina aquest nou tipus de piràmide, que no té res més que un augment de la base.

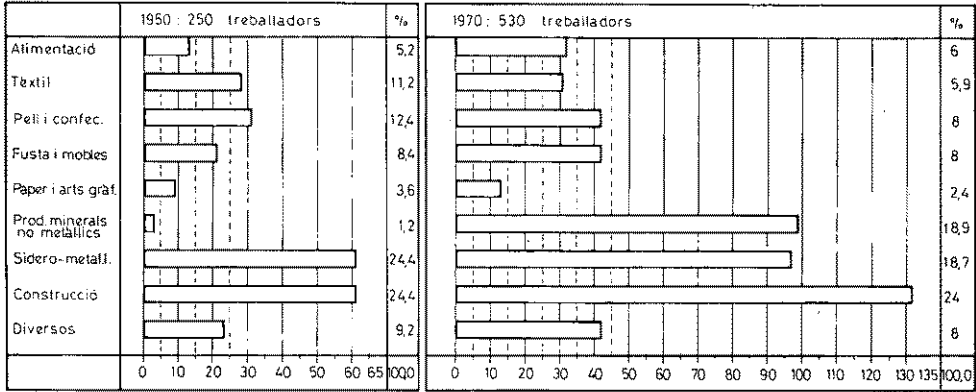
La relació dels solters, casats i vidus de l'any 1950 la trobem al gràfic V i la de 1970 al VI. En aquest últim cal constatar que hi ha més noies de 20 a 24 anys que estan casades que no pas en el grup de la mateixa edat de l'any 50 i que aquest grup de casades rebassa el d'homes de la mateixa edat. També he de remarcar que, en sengles gràfics, les dones enviuden més que els homes i presenten major nombre d'analfabets en els grups de més de 40 a 44 anys encara que menys en els grups de 5 a 9.

Les activitats econòmiques.

L'estructura de les activitats econòmiques i llur repartiment segons els sectors (primari, secundari i terciari) a l'any cinquanta ens retrata el model d'una societat tradicional o pre-industrial, econòmicament parlant (gràfics III, VIII, IX, X i XI).

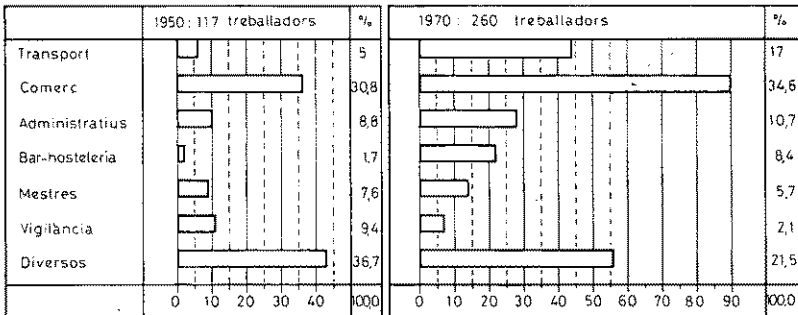
GRAFIC X

Distribució de la població industrial per rames d'activitat. 1950-1970

GRAFIC XI

Distribució de la població de serveis per rames d'activitat. 1950-1970

La població activa en aquesta data representa el 40% de la població total. La importància del sector primari (63% de la població activa) determina aquest model preindustrial, abarca a molta gent de diferent edat; el pagès, pràcticament, fins que no pot moure's per si sol, treballa la terra; així veiem (gràfic III) com els grups que rebassen els 60-64 anys aporten un fort contingent de torça de treball a aquest sector. La necessitat de mà d'obra abans de la democratització de la maquinària explica aquest fet. A més, l'inici de la recuperació econòmica suposava unes exigències de mercat que s'havien de cobrir; ultra això, s'ha d'afegir que la immigració comença a fer acte de presència a comarques a partir dels 50.

La indústria té una petita representació; en el gràfic X s'especifiquen les seves rames. La sidero-meral·lúrgica (fonedors, ferrers, calderers i mecànics són els que integren aquesta rama) i la construcció suposen el 50% de la indústria a Alcover.

El sector terciari resta molt indefinit, amb un comerç que vol dir botiguers i un diversos molt abultat que va de llevadora a enterramorts passant per metge, farmacèutic i capellà. Les dones estan absents del procés econòmic fora de quatre botigueres i unes quantes modistes.

La població activa de l'any 1950 queda retratada al triangle del gràfic VIII en l'angle inferior dret.

Aquesta situació canvia a l'any 1970 (gràfics IV, VIII, IX, X, XI). La població activa pagesa tira enrera (mecanització) i s'envelleix (persistència de mentalitat tradicional); els guanys són, sobretot, per a la indústria i després per als serveis. En el caire social la no existència d'un control directíssim sobre l'agricultura i el règim de petits propietaris fa possible que sigui nombrosa la població pagesa que rebassa els 65 anys (any de jubilació). Qè pot explicar el retrocés d'un 63% de la població activa de l'any 1950 a un 34% de la mateixa a l'any 1970? La mecanització que suposa la simplificació en el temps i en les tècniques de cultiu.

En allò que respecta a la indústria cal esmentar l'enorme creixement relatiu que ha sofert l'extractiva de minerals no metàl·lics que d'un 1,2% a l'any 50 passa a un 18,9% al 1970, creixement que va al costat del de la construcció, on fa cap tota la producció del primer. També cal remarcar el creixement de la siderometal·lúrgia encara que a diferència de les pedreres molta gent empleada en aquesta rama treballa fora d'Alcover, sobretot a la MAI, (Valls, 31 persones).

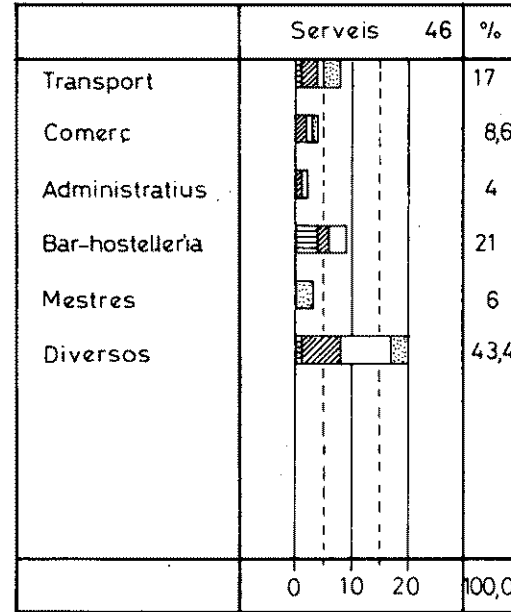
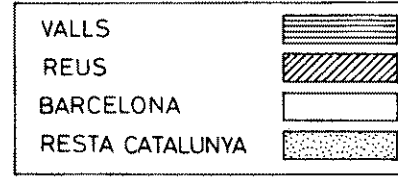
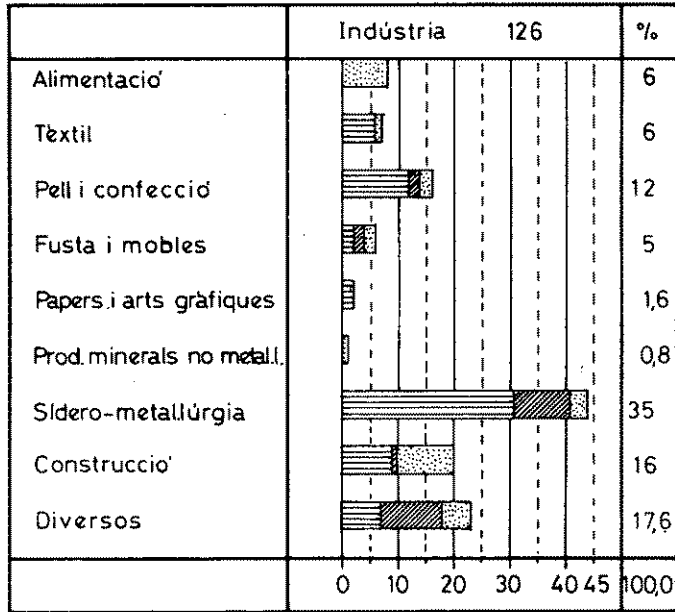
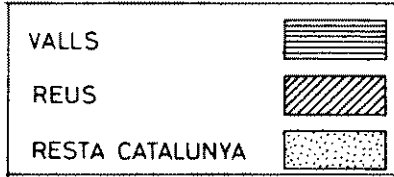
A l'any 1950, 14 persones treballaven fora d'Alcover: 4 del sector II i 11 dels serveis; en canvi en el 70 són 172 els que treballen fora. D'aquests, 126 al sector II i 46 al III. Al gràfic XII està detallat el lloc de treball i la rama respectiva. És molt interessant constatar com Valls, capital de l'Alt Camp, absorbeix 69 de les 126 persones que treballen fora del poble (sector II), seguit de lluny per Reus i Tarragona. Quant als serveis, la cosa pren un altre caire, amb 15 persones treballant a Reus i Barcelona, respectivament, i 6 a Valls.

Al gràfic III veiem com l'element femení es mostra actiu en els anys previs al matrimoni (dels 15 als 24 anys) tot aportant 78 persones a la indústria.

3.- ESTUDI DINÀMIC DE LA POBLACIÓ

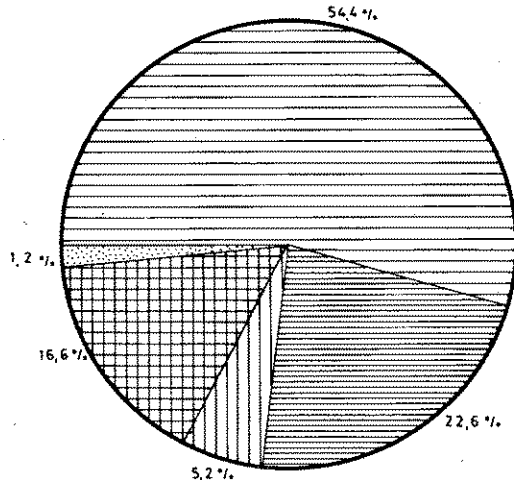
La taula nº 1, ens mostra la relació entre aquests dos grups (natalitat-mortalitat i immigració-emigració) que determinen l'avenç o retrocés demogràfic d'una determinada entitat.

Any 1970 . Població' activa que treballa fora del poble

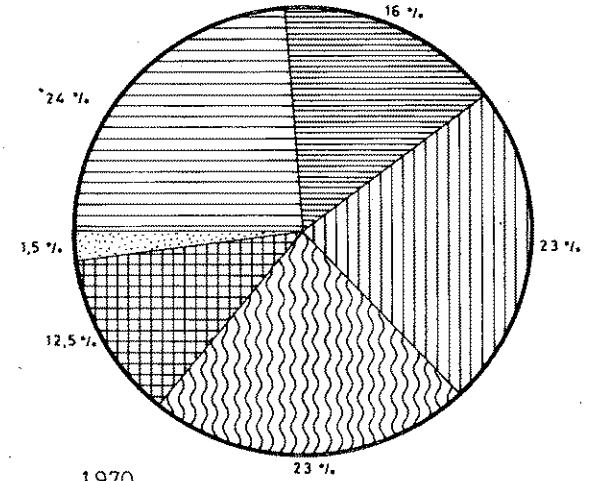

* Deuen ésser gent empadronada a Alcover però que resideixen fora. No formen part de fet del poble.

LA IMMIGRACIÓ I LA SEVA DISTRIBUCIÓ SEGONS LES PROCEDÈNCIES
ANYS 1950 I 1970

1950			
	Camp de Tarragona	54,4 %	365
	Resta del Principat	22,6 %	131
	Andalusia	5,2 %	57
	Resta de l'Estat	16,6 %	109
	Estranger	1,2 %	8
		<hr/>	<hr/>
		100,0 %	670

1970			
	Camp de Tarragona	24,0 %	332
	Resta del Principat	16,0 %	222
	Andalusia	23,0 %	321
	Extremadura	23,0 %	321
	Resta de l'Estat	12,5 %	176
	Estranger	1,5 %	19
		<hr/>	<hr/>
		100,0 %	1.391

taula 1.		altes			baixes		
any	habitants	n.	in.	t.	m.	em	t.
1950	2.379						
1951	2.424	35	39	74	35	20	55
1952	2.443	30	19	49	35	31	66
1953	2.426	28	55	83	31	43	74
1954	2.435	36	53	89	31	10	41
1955	2.483						
1956	2.515	46	37	83	34	28	62
1957	2.536	40	127	157	34	69	103
1958	2.590	41	27	68	28	39	67
1959	2.591	40	103	143	37	54	91
1960	2.643						
1965	2.979						
1966	3.133	67	201	268	29	47	76
1967	3.325	55	68	123	33	25	58
1968	3.390	36	55	91	28	61	89
1969	3.392	32	54	86	41	78	19

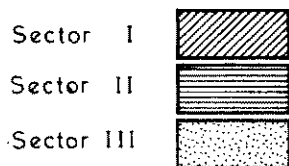
El protagonisme de l'augment de població se l'emporta la immigració; fins a la tercera etapa (en realitat la quarta, car em manca un grup d'anys, 1961-1964, que no l'he pogut trobar a l'Ajuntament) el creixement vegetatiu no presenta una clara fortalesa encara que supera la natalitat a la mortalitat. La taula dos ens descriu el creixement vegetatiu, el saldo migratori, el creixement real i l'índex de creixement per any i per grups de quatre anys, i l'últim grup, és el que ens dona un balanç més positiu.

taula 2.	any 1951	1952	1953	1955	1956	1957	1958	1959	1966	1967	1968	1969
Cr. vegetatiu	0	-5	-3	5	12	-4	13	3	38	22	8	-9
saldo migra.	19	-12	12	43	9	58	-12	49	154	43	-6	-24
cr. real	19	-17	9	48	21	54	1	52	192	65	22	-33
índ. de cr.	0,8	0,6	0,3	0,9	0,8	2,1	0	2	6,1	1,9	0	-0,9

creixement vegetatiu	0,75	6	59
saldo migratori	145	26	167
creixement real	14,7	32	226
índex de creixement	0,61	1,2	7,1
Anys	51-54	56-59	66-69

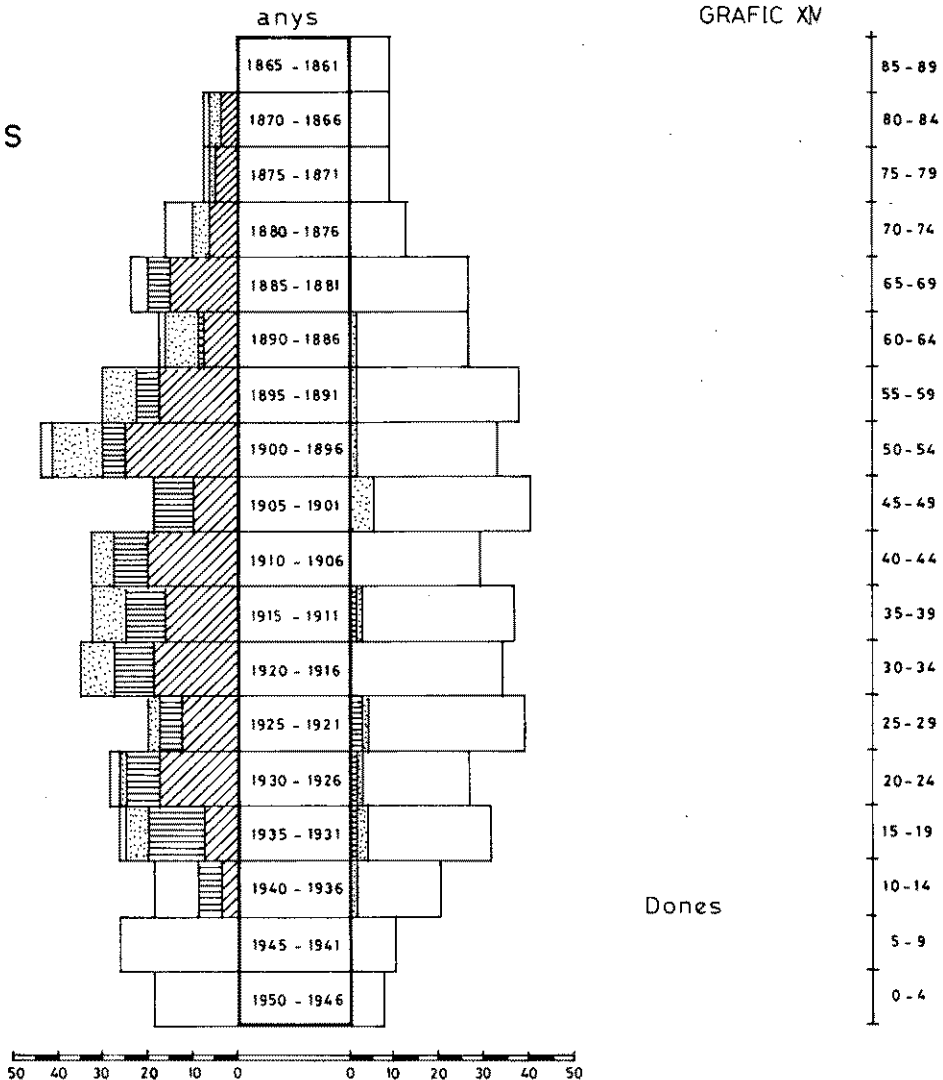
Al gràfic VII, la superposada reflexa clarament la gent de més que té Alcover a l'any 70 sobre la base de l'any 50. Els cercles del gràfic XII ens comparen les procedències dels immigrants entre el 50 i el 70. La forta proporció de gent del Camp de Tarragona (any 50) disminueix en més d'un 50% a l'any 70. El protagonisme de la immigració en aquest últim any és per als andalusos i extremenys.

IMMIGRACIÓ 1950
 IMMIGRANTS I
 ACTIVITATS ECONÓMIQUES

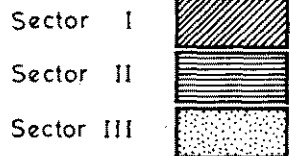
Homes

GRAFIC XV

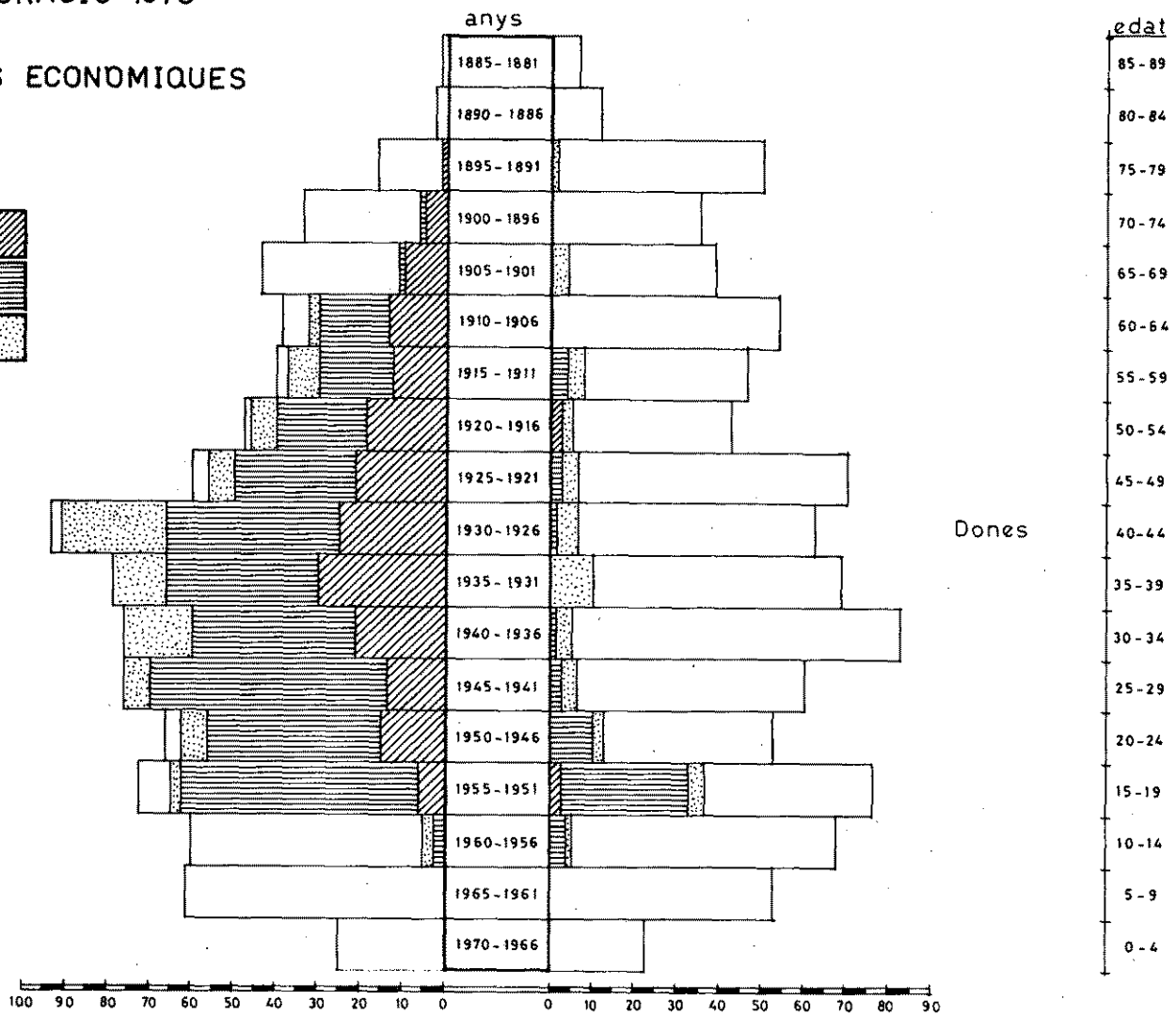
IMMIGRACIÓ 1970

IMMIGRANTS I ACTIVITATS ECONÓMIQUES

Homes

Dones

Els gràfics XIV i XV plasmen els immigrants del 50 i 70 respectivament i llurs activitats econòmiques. La població activa immigrada de l'any 50 es decanta vers les activitats primàries. En canvi la del 70 és la que dóna un gran impuls a la indústria (pedreres i construcció). En aquest últim gràfic els que van dels 15 als 44 anys són els que aglutinen més element humà, aquest fet té una doble importància: aporten força de treball: l'economia puja. Edat fecundada: la població puja.

La immigració és, doncs, la força motriu i la que ens ha arreglat la piràmide de la població de l'any 50: Ara ens cal preguntar: està preparat Alcover per admetre més forasters, com estem d'infraestructura?

JESÚS FIGUERAS I JOVÉ (1975)

NOTA DE LA REDACCIÓ:

Agraïm la col·laboració prestada en l'elaboració dels gràfics d'aquest treball a Joan Farràs i Tomàs.